מח א מיי׳ פ״ג מהל׳ מזקי ממון הלכה טו סמג עשין סז טוש״ע ח״מ סי׳ שלז סעיף יב:
מט ב מיי׳ שם הלכה ח ועיין בהשגות ובמ״מ סמג שם טוש״ע ח״מ סי׳ שלב:
נ ג מיי׳ שם הלכה טו סמ״ג שם טוש״ע ח״מ סי׳ שלז סעיף יב וסי׳ שלו סעיף ח:
נא ד ה ז״ע שם סי׳ שלז סעיף יב בהגה״ה:
נב ו ז מיי׳ שם הלכה טז סמג שם טוש״ע שם:

רבינו חננאל

בור באותו מקום שהקצהו לרשות הרבי׳ פטור, דבור ברשותו. איהכי אמאי פטר בו את השן, משום דיכיל מרי דתורא למימר ליה לאו כל כמינך דכי קרבת לפירך ברשו׳ הרבי׳ ומחייבת לתוראי. ולשמואל אימ׳ לך לעולם בור כי האי גוונא חייב דכרשו׳ הרבי׳ הוא. איהכי אמאי מחייב בו את השן, אמ׳ לך בשלמ׳ בור איכא למימר דלאו אדעתיה אלא פירות מי איכא למימר לא אדעתיה, הא קא חזי להו. **ואתינן** לאוקומה מחזרת כתנאי, ודחי׳ לה ואמ׳ לא כולי עלמ׳ מחזרת אי כרב אי כשמואל, והכא בהא פליגי, ר׳ מאיר ור׳ יהודה שן ברשו׳ הניזק הוא שהיא חייבת, אבל ברשו׳ הרבי׳ אינה משלמת אלא מה שנהנת. ור׳ יוסי ור׳ אלעז׳ סברי אפי׳ ברשו׳ הרבי׳ השן חייבת, וזה שכתו׳ ובער בשדה אחר למעוטי ברשות (הניזק) [המזיק], כגון שהכניס אדם פירות בחצר חבירו ובא שורו שלבעל החצר ואכלם שהוא פטור. ומתמהינן, זה הוצרך שיאמר, לימ׳ ליה בעל החצר פירך ברשותאי מאי בעי. והדרינן בהא ואמרי׳, אי דאילפא דמחייב בבהמה הפושטת צוארה ואוכלת מעל גבי חברתה, אי דר׳ הושעיא דמחייב בעומדת ברשו׳ הרבי׳ ואוכלת. לר׳ מאיר ור׳ יהודה לא שנא להו ברשו׳ הרבי׳, בין מתוך הרחבה בין מעל גבי חברתה בין מהלכת בין עומדת, ואפי׳ קופצת הכל ברשות הרבי׳ אינה משלמת אלא מה שנהנת. ור׳ יוסי ור׳ אלעז׳ אומ׳ אינה פטורה ברשות הרבי׳ אלא כעין דרכה במקום שמהלכת בלבד, אבל אלו כולן חייב. **מתני׳. הכלב והגדי שקפצו מראש הגג.** ותניא נמי הכי כי הא גוונא, ומדברי שניהן דייקינן טעמ׳ דקפצו בפשיעה, הא בעו לקפוץ ונפלו, פטורין. שמעינן מינה דתחילתו בפשיעה, דאי בעי ליה אסוקי אדעתא דילמ׳ נפיל, וסופו באונס, פטור. א)אלא למאן דאמ׳ חייב

ח) נפקינו המיחא למ״ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס פטור.

פיימיים דלא הוו תקלה דכיון דיש רשות לבני רה״ר ללכת שם כשאין שם פירות א״כ כשיטלו חילוניים נמצא פיימיים סמוכים לרה״ר לפיכך כל המחזיק בכולן זכה והא דתנן מתוך הרחבה משלמת מה שנהנית ולא אמר דפטורה מטעם דכל הקודם זכה מיירי שלא נתנו ברה״ר כדי להשביח דלא קנסו גופו כדמשמע בהמניח (לקמן דף ל:) וקשה לר״י על פי׳ זה דהא רב אמתניתין קאי ואמר לא שנו אלא במחזרת וא״כ רב נמי מיירי בשלא נתנו להשביח ועוד דקאמר אלא פירות הא קחזי ליה ואי בור לאו אדעתיה פירות נמי לאו אדעתיה ורא״ה לר״י לפרש דרב סבר בור ברשותו חייב דכשהפקיר רשותו ולא הפקיר בורו ונפל בו שור לא מצי א״ל תורא בבירא מאי בעי דאין אדם יכול לנמנם כל כך כשעובר ברה״ר שלא יכנס ברשות אחרים ולפיכך לא היה לו לקרב בורו ממש לרה״ר והא נמי פטורה שלא היה לו לקרב פירותיו ממש לרה״ר שאין בני רה״ר יכולין לנמנם עצמן ושמואל מחייב דמשום שלא היה לו לקרב פירותיו סמוך לרשות הרבים אין לפטור שיכול בעל הפירות לסמוך וגם בעל הבור יכול לסמוך ודחי דבעלמא פטר רב והכא אמר ליה הי דכי מחזקה א״ל תורא בבירא מאי בעי מכל מקום לאו כל כמיניה לחיובי לי במאי דמקרבת לפירות ברשות הרבים ושמואל סבר נהי דבעלמא לאו אדעתיה כשנפל לבור הכא לא מצי למימר הכי למפטר בהמה שבכוונה אכלתן: **אי כרב אי כשמואל.** רבי יוסי לא מצי סבר כשמואל דהא מחייב ברה״ר אלא כלומר אי כרב דחשיב חבר הניזק אי כשמואל דחשיב ליה רה״ר אע״ג דלר׳ יוסי אין נפקותא ולפי׳ הקונטרס ניחא טפי אי כרב דחשיב ליה קרן אי כשמואל דחשיב ליה שן:

ומר סבר. פי׳ ר״א ובער בשדה אחר ולא בשדה המזיק אבל ברה״ר חייב וא״ת דהא לעיל (יח.) אמר דר״א ס״ל כרבי טרפון ועל כרחך מקרן ברה״ר מייתי לה וא״כ שן ורגל פטור ברה״ר וי״ל דלעיל מייירי לפי המסקנא דהכא:

דאילפא ורבי אושעיא. נאו מעניין אחד דרבי אושעיא מייירי בקופצת דהוי קרן ואילפא מיירי על גבי חבירתה דחשיב שן: **הא** נפלו פטורין אלמא קסבר כו׳. וא״ת היכי דמי אי מקרבי כליס לגבי כותל היכי מיתברי בקפילה והא אמרינן בסמוך דכי קפלי מאברא קפלי ואי מרחקי היכי משתברי בנפילה וי״ל כגון שהיו לא מרוחקות ולא מקורבות דמיתברי בין בנפילה בין בקפילה אי נמי בכלי ארוך דאי נפלי לצד הסמוך לכותל מיתבר ואי קפלי מיתבר לצד המרוחק: **אדם** ותרנגול כו׳. וא״ת ומה חידוש באדם דחייב וי״ל דנפקא מינה אם הפקיד ביתו לחבירו לשמור ויש שם חש״ו שיש לו ליזהר שלא ידלגו מלמטה למעלה ויש״כרו כליס [ואומר ר״י] [א] מתוך כך נראה לפרש דהא דקתני הכלב והגדי שדלגו מלמטה למעלה פטורין דהיינו לגמרי דחשיב אונס להכי איצטריך לאשמועינן באדם דחייב דאי פטורין מנ״ש וחייבין ח״נ ואינו אלא

ז) משנה בעלמא אמאי איצטריך לאשמועינן באדם דחייב ואתי שפיר הא דמסיק ומאי פטורין ואית דגרסי אי הכי אמאי פטורין דמעיקרא ניחא ליה פטורין דס״ד פטורין לגמרי קאמר מלמעלה למטה כמו מלמטה למעלה דלאו אורחיה למיקפץ כלל אבל כיון דמוקי בדאפיץ מיפך דאינו אלא משונה בעלמא אמאי פטורין ונראה דגם לפי המסקנא מלמטה למעלה פטורין לגמרי דאנוס הוא דלמה יחזור מסברא ראשונה: והתניא

בעלמא בור ברשותו פטור ושאני הכא דאמר לאו כל כמינך דמקרבת להו לפירותך לרה״ר ומחייבת להו לתוראי ושמואל אמר בעלמא בור ברשותו חייב דבשלמא בור איכא למימר לאו אדעתיה אלא פירות מי איכא למימר לאו אדעתיה הא חזי להו לימא מחזרת תנאי היא דתניא אכלה מתוך הרחבה משלמת מה שנהנית מצידי הרחבה משלמת מה שהזיקה דברי ר״מ ורבי יהודה רבי יוסי ור״א אומרים אין דרכה לאכול אלא להלך ר׳ יוסי היינו תנא קמא אלא מחזרת איכא בינייהו ת״ק סבר מחזרת נמי משלם מה שנהנית ורבי יוסי סבר משלמת מה שהזיקה לא דכולי עלמא מחזרת אי כרב אי כשמואל והכא בביער בשדה אחר קא מיפלגי מר סבר [1]ובער בשדה אחר [6]ולא ברה״ר ומר סבר ובער בשדה אחר ולא ברשות המזיק ברשות המזיק לימא פירך ברשותי מאי בעי אלא [3]דאילפא ורבי אושעיא איכא בינייהו: **מתני׳** [4]הכלב והגדי שקפצו מראש הגג ושברו את הכלים משלם נזק שלם מפני שהן מועדין [5]הכלב שנטל חררה והלך לגדיש אכל החררה והדליק הגדיש על החררה משלם נזק שלם ועל הגדיש משלם חצי נזק: **גמ׳** טעמא דקפצו הא נפלו פטור אלמא קסבר תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור תניא נמי הכי הכלב והגדי שקפצו מראש הגג ושברו את הכלים משלם נזק שלם נפלו פטורין הניחא למ״ד [7]תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור אלא למ״ד [8]חייב מאי איכא למימר [9]כגון דמקרבי כלים לגבי כותל דכי קפצי בקפיצה לא נפלי עלייהו ואפילו תחלתו בפשיעה ליכא אמר רב זביד משמיה דרבא פעמים שאפילו נפלו נמי חייב משכחת לה בכותל רעוע מאי ניהו דאבעי ליה לאסוקי דעתא דנפיל ארחי סוף סוף לא נפל ארחי ונפול אינהו תחלתו בפשיעה וסופו באונס הוא לא צריכא [10]בכותל צר תנו רבנן [11]הכלב והגדי שדלגו ממטה למעלה פטורין מלמעלה למטה חייבין [12]אדם ותרנגול שדלגו בין מלמעלה למטה בין מלמטה למעלה חייבין

והתניא

בעלמא בור ברשותו פטור. דלא חייבה תורה אלא על בור ברה״ר וכדליף רבי ישמעאל טעמיה התם [לקמן נ.]: **בעלמא בור ברשותו חייב.** הואיל והפקירו. והכא מ״ט בהמה שאכלתן חייבת: **דבשלמא בור איכא למימר לאו אדעתיה.** דשור לנטורי נפשיה מצוה וכיון דברשות נכנס דהא הפקיר רשותו חייב בעל הבור אבל פירות כו׳: **הא קא חזי להו.** ואפילו הוחלקה בהן פטור. ואע״ג דכל תקלה בור הוא הנ״מ ברה״ר דאין לו רשות לתת שם תקלה: **ר׳ יוסי היינו ת״ק.** דקס״ד דלאו אתוך הרחבה קאי רבי יוסי דלבעי לחיובי דהא כתיב [2]ובער בשדה אחר ולא ברה״ר אלא אגידי רחבה קאי דאין דרכה לאכול אלא להלך וזו שאכלה חייבת הלכך היינו ת״ק: **מחזרת איכא בינייהו.** [3]דשמעינן לר״מ דאמר בגידי הרחבה משלמת מה שהזיקה וכגון דאזלה וקמה בגידי רחבה אבל מחזרת לא וקאמר רבי יוסי אין דרכה לחזיר דאשה ולאכול אלא להלך וזו שהחזירה ואכלה חייבת: **והכא בבער בשדה אחר פליגי.** ואתוך הרחבה נמי מחייב ליה רבי יוסי: **ולא ברשות המזיק.** שאם הכניס פירותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות ואכלתן בהמתו של בעל הבית פטור: **לימא ליה מאי בעיה ברשותאי.** וקרא למה לי: **דאילפא ורבי אושעיא.** דאמר אילפא לעיל בהמה שפשטה צוארה ואכלה מעל גבי חבירתה חייבת ודר׳ אושעיא דאמר בהמה הקופצת ואכלה מתוך הקופה חייבת: **איכא בינייהו.** ר״מ סבר מתוך הרחבה לעולם פטור אלא לפי מה שנהנית ואפילו בדאילפא ור׳ אושעיא ואתא רבי יוסי למימר אין דרכה לפשוט צוארה על חבירתה ואין דרכה לקפוץ מדרך ולאכול אלא להלך ואית ליה דאילפא ודרבי אושעיא: **מתני׳ מפני שהן מועדין.** לקפוץ. וברשות הניזק קאמר דתולדה דרגל היא: **על החררה משלם נזק שלם.** דהוי שן ברשות הניזק: **ועל הגדיש חצי נזק.** מפרש בגמ׳ [כב.]: **גמ׳ תחלתו בפשיעה.** דאיבעי לאסוקי אדעתיה דלמא קפלי דהא אורחייהו לקפוץ: **וסופו באונס.** דהא נפלו ונפילה לא הוה ליה לאסוקי אדעתיה: **הניחא למ״ד כו׳.** אמורא׳ פליגי בה בפרק [המפקיד] (ב״מ ד׳ מב.): **דמקרבי כליס לגבי כותל.** טובא דליכא תחלתו בפשיעה דאי הוו קפלי לברא ממאני הוו קפלי וכי נפול להדי כותל ואיתביר מנא אונס הוא: **שאפילו נפלו חייבין.** ואפילו למ״ד תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור: **משכחת לה בכותל רעוע.** שמעקה הגג רעוע דאפילו לגבי נפילה הוי פשיעה: **דאיבעי ליה לאסוקי.** בתמיה: **לא נפל ארחי ונפול אינהו כו׳.** כלומר כיון דסוף סוף לא נפל ארחי אין סופו בפשיעה: **בכותל צר.** שמעקה הגג צר ודחוק וכי הניחס בראש הגג הוה ליה לאסוקי אדעתיה דקפלי אמעקה כדרכן [1] (ומן המעקה שהוא צר נפלי). ליתנא אחרינא צר משופע: **מלמטה למעלה פטורין.** מנזק שלם וחייב בחצי נזק דמשונין הן: **אדם ותרנגול כו׳.** אדם אי נמי לאו אורחיה לקפוץ מלמטה למעלה חייב דאין באדם צד תמות אלא בבהמה ותרנגול דרכו לדלג אפילו מלמטה למעלה: בזקירא

מסורת הש״ס

[1]) [לקמן כה:], [2]) [ועיל כ.], [3]) לעיל יח., [4]) לקמן נו. [נח. ב״מ לו: מנ. לא:], [5]) [שמות כב], [6]) ס״ל ומפל כותל ומפל מיתה, [7]) נמ״ל משונה

תורה אור השלם

1. כִּי יַבְעֵר אִישׁ שָׂדֶה אוֹ כֶרֶם וְשִׁלַּח אֶת בְּעִירוֹ וּבִעֵר בְּשָׂדֵה אַחֵר מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם: שמות כב ד

גליון הש״ס

רש״י ד״ה מחזרת וכו׳ דשמעינן לר״מ. כעין זה ביומא דף סד ע״ב ברש״י ד״ה כי קאמר:

הגהות הגר״א

[א] תוס׳ ד״ה מחזרת וכו׳ ממון כך נראה כו׳. נ״ב אבל לגי׳ הרי״ף ע״ב משלם חצי נזק:

מוסף רש״י

על החררה משלם נזק שלם. דהיינו שן, והדלקת גדיש הוי נזקות דאינו אלא כמו, שהוא מגיע כאן הגחלת והוא הולך ודולק למקום אחר (לעיל יח.).

רבינו חננאל (המשך)

מאי איכא למימר. ופרקי׳, כגון הכלים שנשברו היו סמוכין לכותל כעינין דבוקים, שאפי׳ היו הגדיים נופלין מכח קפיצה, חוץ לכלים היו נופלים, ובין בתחילה ובין בסוף אנוסין הן. רב זביד אמ׳ פעמ׳ אפי׳ נפלו חייבין, כגון שהיה הכותל רעוע. ואמאי חייבין, דאיבעי להו אסוקי אדעתא דילמ׳ נפלי ארחי ותברי למאני, ודא היא פשיעה. ואע״ג דלא נפלי ארחי ונפלי אינהו הגדיים ושברו כלים חייבין, האי נמי תחילתו בפשיעה וסופו באונס הוא, וכדאמרי׳. ואוקימנא בכותל צר שאינו יכול להלך אלא עד שיפול, והכל פשיעה. **ת״ר הכלב והגדי שדילגו**, פי׳ שקפצו כגון זו ששנינו במשנתינו, ממעלה למטה פטורין. אדם ותרנגול שדילגו בין כך ובין כך חייבין, פי׳ אדם מועד לעולם ותרנגולין היינו אורחייהו.